

ПОЕТИЧНЕ КРЕДО ЯРА СЛАВУТИЧА

Накашидзе Ірина Сергіївна

канд.філол.н.

Дніпровський національний університет залізничного
транспорту імені академіка В.Лазаряна
м. Дніпро, Україна

У статті розглядається позиції Яра Славутича як поета. Своє кредо він неодноразово висловлював у творах. Важливу роль при цьому приділено з'ясуванню, хто з попередників вплинув на формуванню поета, і визначенню стилів, до яких він звертався.

Ключові слова: неокласицизм, класичні жанри, україномовна поезія Канади, поетичне кредо, античні образи.

Лірика Яра Славутича поліфонічна за своєю сутністю. За тривалі роки творчої діяльності поета вона зазнала еволюції. Яр Славутич почав як ліричний поет, інколи стилізуючи свої твори під народну творчість, козацьке бароко. Уже в першій збірці "Співає колос" були окреслені теми, які згодом набули вирішального значення у творчості поета: патріотично-громадянська, історіософічна та ностальгійна. Т. Назаренко зазначає, що більша частина творчого доробку Яра Славутича спрямована на традиції неокласицизму, "хоча не чужий йому й новітній романтизм із елементами експресіонізму" [5, с. 2]. Сам поет не заперечував свою прихильність до неокласиків, вважаючи їх своїми вчителями: "Я вірю: Зеров, Рильський повсякчас / Мені б дали путівку на Парнас" [6, с. 475].

Парнас – традиційне позначення святилища поезії, місце перебування муз і Аполлона. У переносному значенні (у якому вжито слово) Парнас – світ поезії. М. Щербак зазначає: "Молодий поет несподівано відкриває для себе

М. Рильського й М. Зерова. Відкриває і, на щастя, не наслідує, а творчо засвоює класичних майстрів, висловлюючи свої переживання, що розбризкуються з радістю схвиленої душі добірними сонетами "Першого кохання" (1940)" [9, с. 13]. М. Рильський у 1936 р. схвально оцінив твори юного поета й порадив: "Треба вчитися в інших, але залишатися самим собою" [Цит. за: 4, с. 42].

О. Деркачова, досліджуючи канонічні жанри лірики Аркадія Казки, зазначає: "Аналіз особливостей формального вираження поетичних текстів передбачає врахування їхньої ритмічної організації, функціональних особливостей рими, строфіки тощо" [2, с. 73]. Яр Славутич – поет твердої форми. Поет написав декілька програмових віршів, у яких виклав свою прихильність до класичних форм:

Сонет, октава чи олександрина

Мені гучать, як пісня старовинна!

Високолетний беручи мотив,

Я в себе їх посвятийно пригостив.

Чи вісім тих рядків, чи й чотирнадцять,

Речуть – немов апостолів дванадцять [6, с. 475].

Яр Славутич не визнавав літературних експериментів, моди на нові види строфи:

Прочитавши дещо з футуризму

Маяковського і Семенка,

Я знемігся – хоч ходи на клізьму

Від затвердлого у них рядка [6, с. 476].

Тріада мистецтво – митець – народ рельєфніше розкривається через уведення в поетичний текст античних образів. Це дає можливість автору об'єднати в єдине ціле національні, морально-етичні та філософські проблеми, які хвилюють людство:

Усьому світу істину й красу.

Це їм пошану віддано несу,

Бо з ними бравсь у поетичні мандри

До прометейських провістей Касандри [6, с. 475].

Касандра передбачає майбутнє лихо, але не може його відвернути. "Знати про грядуще нещастя і не мати можливості відвернути його – це було найбільшим стражданням для Касандри. Подібної кари зазнав і наш поет, який за довгий час перебування поза межами України залишився патріотом і не лише знав про події на Батьківщині, а й намагався брати активну участь в історичних змінах" [1, с. 44]. Відданість Яра Славутича класичним формам можна пояснити тим, що, будучи відірваним від України, він боронив і розвивав українську культуру, українське слово на Заході. Свої поезії Яр Славутич писав передовсім для читачів-емігрантів з України:

Як я прагну, люблений читачу,
Щоб – гортаючи мої жалі –
Ти поповнив радістю нестачу
Дорогої, рідної землі! [7, с. 150].

Вплинула на становлення Яра Славутича як поета й його перекладацька діяльність. Особливий внесок на цьому поприщі Яр Славутич зробив, переклавши твори англійського поета Джона Кітса (1795-1821): "Я ж, мод минаючи хиткий конклав, / Сонети й оди Кітса переклав" [7, с. 149].

Справжніми поетами-майстрами Яр Славутич вважав тих, хто творить свої поезії, користуючись принципом традиційності, відкритості. Поет закликав: "Берімось, поети, до красних рим" [7, с. 189]. Завдання поетів Яр Славутич виклав у таких рядках:

Ми здавна прагнем пориву й краси,
Звитяги слова, роздумів і діла;
Даруєм людям гойні голоси,
Щоб горда звага в серці клекотіла.

Для нас прав зори – вольовий Гомер,
Снажний Шекспір і Данте в тузі хмурій.
Для нас Тарас над покликами ер

Горить – як стяг із полум'я і бурі [7, с. 151].

Поет вважає слово не тільки засобом вираження прекрасного, а й могутньою зброєю, яка може вплинути на свідомість народу:

Вперед, поети! Прозу барикад

Вергайте в порох! Валом пурпуровим

Ті, що сміялися із наших вад,

За нами ринуться із нашим словом [7, с. 151].

Таким чином, автор вважає, що поети повинні орієнтуватися на класиків літератури, які стали уособленням духу народу, своєрідним символом. У програмових творах Яр Славутич дещо заперечував принцип, висловлений А. Мелімом у книзі "Ars poetica": "Поезія не сміє мати суть, а бути" [Цит. за: 8, с. 398]. Поет не може абстрагуватися від гострих політичних, громадсько-культурних питань. Цим пояснюється злободенність багатьох поезій Яра Славутича. У програмових віршах поет окреслює не тільки свої завдання як поета, а й вказує на жанри своєї лірики, зокрема улюблені – сонет, октава. Для Яра Славутича все традиційне – "не догма, а потреба душі, свідчення свого внутрішнього єднання з певним надбанням і рідних, і чужих класиків" [3, с. 107].

Творчість Яра Славутича розвивалась в основному в руслі класичних традицій кінця XIX – початку XX ст. та під впливом молодого української літератури 20-х років XX ст. Вона несе в собі потужний заряд багатогранної духовної енергії її автора. Вона відбила не лише різноманітність поетичного мислення письменника, але й закономірність свого функціонування. Про свої позиції як поета Яр Славутич неодноразово писав у своїх віршах, таким чином висловлюючи своє кредо як письменника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Демченко А. Антична мудрість на теренах української поезії (на матеріалі поетичних творів Яра Славутича). // Українська література в загальноосвітній школі. – 2002. – № 11-12. – С. 40-44.
2. Деркачова О. Текст і канон: Формальний аспект лірики Аркадія Казки. // Слово і час. – 2003. – № 8. – С. 73-79.
3. Захарків С. "Плоди коштовної краси" (про стиль перекладів Яра Славутича з Джона Кітса). // Січеславський збірник: До 80-річчя Яра Славутича. – Дніпропетровськ: Січ, 1998. – С. 103-116.
4. Назаренко О. Поезія Яра Славутича. // Дивослово. – 1998. – № 1. – С. 41-43.
5. Назаренко Т. Яр Славутич – поет. // Зарубіжна література. – 2002. – № 48 (304). – грудень. – С. 2.
6. Славутич Яр. Поеми та поезії: повне видання (1937-2004). – Едмонтон: Славута, 2004. – 650 с.
7. Славутич Яр. Твори. У 5 т. – Т. 1: Поезії (1937-1997). – Київ: Дніпро, Едмонтон: Славута, 1998. – 470 с.
8. Славутич Яр. Твори. У 5 т. – Т. 5: Спогади. Записи. – Київ: Дніпро, Едмонтон: Славута, 1998. – 352 с.
9. Творчість Яра Славутича. / Упор. В. Жила. – Едмонтон: Славута, 1978. – 434 с.